

Zadania gminy Krościenko Wyżne realizowane w zakresie pomocy społecznej

Celem pracy *Zadania gminy Krościenko Wyżne realizowane w zakresie pomocy społecznej* było ukazanie wybranych problemów społecznych, z jakimi spotyka się Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Krościenku Wyżnym. Praca ma na celu również ukazać, w jaki sposób funkcjonuje pomoc społeczna w państwie, zwłaszcza w administracji samorządowej.

Aby przybliżyć omawianą problematykę, w pierwszej kolejności zacznę od krótkiej charakterystyki gminy Krościenko Wyżne. Jest to bowiem jedna z najmłodszych gmin na Podkarpaciu. Siedziba gminy znajduje się w odległości 6 km od miasta Krosna. Krościenko Wyżne jest gminą o charakterze rolniczym z niewielkimi i mocno rozdrobnionymi gospodarstwami rolnymi. Jednak mimo to dokonywana jest modernizacja. Można zauważyć stałe dążenie do rozwoju społeczno-gospodarczego. Zbliża to gminę zarówno wyglądem, jak i funkcją do gmin o charakterze podmiejskim. W Krościenku Wyżnym nie ma dużych zakładów przemysłowych. Z jednej strony jest to korzystne dla środowiska naturalnego, jednak z drugiej jest przyczyną dużego bezrobocia. W działalności gospodarczej przeważają przedsiębiorstwa osób prywatnych, co jest odbierane jako istotna mobilność zawodowa mieszkańców w kierunku samozatrudnienia.

W roku 2010 gmina KW liczyła ponad 5 tys. mieszkańców z czego 51% ogółu ludności stanowiły kobiety. Struktura wiekowa gminy w ostatnich latach uległa niewielkim zmianom. Z początkiem roku 2010 liczba osób w wieku produkcyjnym wyniosła 3 445. Wpływ na sytuację demograficzną w gminie miały takie czynniki, jak przyrost naturalny kształtowany przez liczbę uro-

dzeń i zgonów oraz migracja odbywająca się zarówno w ruchu wewnętrznym, jak i zewnętrznym.

Gmina jako najmniejsza j.s.t. została wyposażona w najszerszy katalog zadań, wymieniony w art. 7 ust. 1 u.s.g., natomiast zadania pozostałych jednostek mają charakter uzupełniający i ściśle określony. Taki podział ma zapewnić efektywność wykonywania zadań publicznych na jak najniższym szczeblu i jak najbliżej obywatela. Jest to zgodne z zasadą subsydiarności, ponieważ zasada ta postuluje, aby władza była powierzana od dołu do góry. Oznacza to, że nie należy przydzielać jednostkom większym tego, co równie skutecznie i efektywnie mogą wykonać jednostki mniejsze. Gmina powinna realizować te zadania, których człowiek jako jednostka wraz z rodziną nie może wykonać. Powiat powinien być pomocniczy w stosunku do gminy, województwo w stosunku do powiatu, zaś państwo powinno być pomocnicze w stosunku do wszystkich instytucji i organizacji działających w jego ramach i służących obywatelom.

Zadania gminy, zarówno w ustawie o samorządzie gminnym, jak i w ustawie o pomocy społecznej, zostały podzielone na zadania własne i zadania zlecone. W ramach zadań własnych wyodrębnia się zadania obligatoryjne i fakultatywne. Zadania obowiązkowe to takie, które gmina musi wykonać i tylko w pewnym zakresie ma swobodę co do formy ich załatwienia. Natomiast w stosunku do zadań fakultatywnych gmina sama decyduje o ich realizacji.

Większość zadań z zakresu pomocy społecznej została zarezerwowana dla gminy, której najłatwiej jest dotrzeć do osób potrzebujących pomocy. Obszerny katalog zadań własnych gminy został określony w art. 17 ustawy o pomocy społecznej. Zadania realizowane przez gminę służą poprawie warunków bytowych beneficjentów. W tym zakresie można wymienić dożywianie dzieci, udzielanie schronienia, zapewnienie odzieży, posiłku czy też pracy socjalnej. Do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym należą także opracowywanie i realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych, ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązy-

wania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka. Do zadań obowiązkowych gminy należy też sporządzanie bilansu potrzeb gminy w zakresie pomocy społecznej, przyznawanie i wypłacanie zasiłków okresowych, celowych, również zasiłków celowych w postaci biletów kredytowanych, opłacanie składek na ubezpieczenia społeczne, sprawienie pogrzebu, utworzenie i utrzymywanie ośrodka pomocy społecznej. Obligatoryjna pomoc społeczna gminy to także świadczenie różnego rodzaju usług opiekuńczych, zapewnienie miejsca w placówkach opiekuńczo-wychowawczych i domach pomocy społecznej. Obecnie obowiązkiem gminy jest także udzielenie wsparcia osobom mającym trudności w przystosowaniu się do życia po zwolnieniu z zakładu karnego. Grupę obowiązkowych zadań gminy zamyka zadanie polegające na tworzeniu gminnego systemu profilaktyki i opieki nad dzieckiem i rodziną. Realizacja tego zadania przejawia się m.in. w zapewnieniu poradnictwa rodzinnego i terapii rodzinnej, a także prowadzeniu np. świetlic dla dzieci z rodzin niewydolnych wychowawczo lub innych placówek wsparcia dziennego.

Drugą kategorię zadań własnych gminy stanowią zadania dobrowolne. Katalog tych zadań został określony w art. 17 ust. 2 u.p.s. Realizacja tych zadań w dużym stopniu zależy od finansowych możliwości gminy i powinna być dostosowana do lokalnych potrzeb. Niestety w praktyce oznacza to, że tylko niewielka część tych zadań jest realizowana. Wynika to z faktu, że pomimo wielu źródeł dochodów jednostek samorządu terytorialnego, w stosunku do wydatków są one relatywnie niewielkie. Racjonalne gospodarowanie posiadanymi środkami finansowymi wymaga określenia, które z potrzeb muszą być zaspokajane niezbędnie i w jaki sposób.

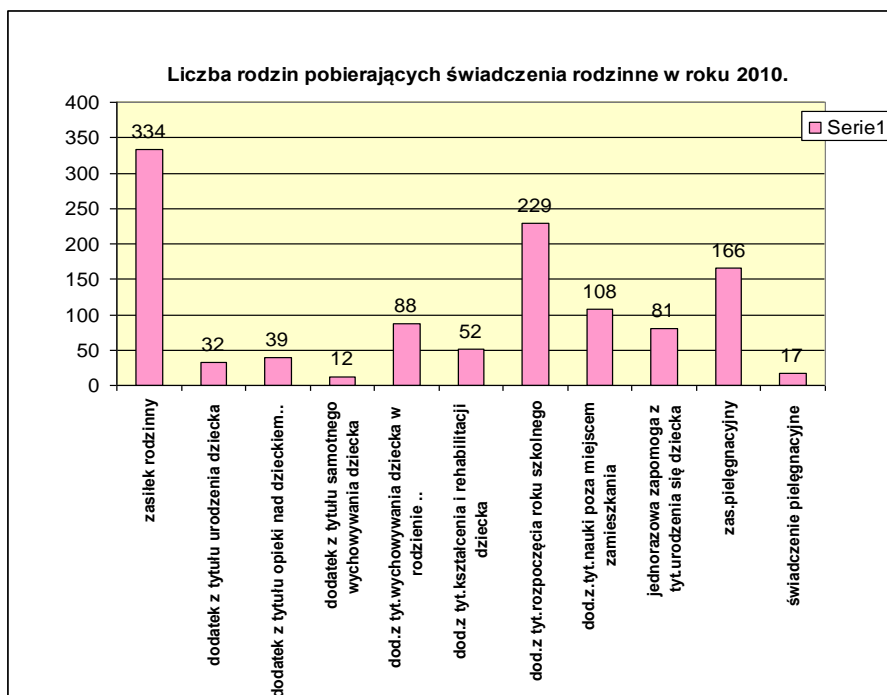
W ramach zadań własnych gmina może przyznawać i wypłacać zasiłki specjalne celowe, pomoc na ekonomiczne usamodzielnienie. Ponadto może współpracować z powiatowym urzędem pracy w celu rozpowszechniania ofert pracy i pomocy w poszukiwaniu zatrudnienia. Fakultatywnie gmina może także realizować zadania

wynikające z rządowych programów pomocy społecznej oraz zadania, które wynikają z potrzeb gminy, a które nie zostały wskazane w ustawie.

Oprócz zadań własnych obligatoryjnych i fakultatywnych, gmina realizuje także zadania zlecone z zakresu administracji rządowej. Charakter tych zadań jest tylko obowiązkowy, ponieważ wszystkie zadania nałożone przez ustawę gmina musi realizować. Do tej grupy zadań można zaliczyć m.in.: organizowanie i świadczenie socjalnych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi, przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych na pokrycie wydatków związanych z klęską żywiołową, realizację zadań wynikających z rządowych programów pomocy społecznej, zadania dotyczące infrastruktury domów pomocy dla osób z zaburzeniami psychicznymi. Gmina wypełnia także zadania dotyczące wsparcia dla cudzoziemców będącym ofiarami handlu ludźmi.

Realizacją zadań z zakresu pomocy społecznej w gminie KW zajmuje się GOPS. W latach 2007–2010 najistotniejszą formą wsparcia były świadczenia pieniężne. Pomoc udzielana była głównie w postaci zasiłków celowych, zasiłków stałych i okresowych. Dla przykładu zasiłek stały w roku 2010 otrzymało 14 świadczeniobiorców, zasiłek okresowy 63 rodziny, zasiłek celowy został przyznany 131 rodzinom.

W ramach realizowanych zadań GOPS przyznawał także świadczenia rodzinne, do których należą zasiłek rodzinny (otrzymało go 334 rodziny) i dodatki do zasiłku rodzinnego (łącznie zostały przyznane 560 rodzinom), świadczenia opiekuńcze w postaci zasiłku pielęgnacyjnego (166 rodzin) i świadczenia pielęgnacyjnego (17 rodzin) oraz jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka (81 rodzin).

W ramach świadczeń niepieniężnych realizowanych przez GOPS w gminie Krościenko Wyżne znalazły się takie formy pomocy, jak: praca socjalna, opłacenie składek na ubezpieczenia zdrowotne, pomoc rzeczowa, w tym na ekonomiczne usamodzielnienie, poradnictwo specjalistyczne, interwencja kryzysowa, posiłek, usługi opiekuńcze, specjalistyczne usługi opiekuńcze, skierowanie do domu.

W 2010 r. Ośrodek objął pracą socjalną 108 rodzin. Znaczna część świadczonej pracy dotyczyła tegorocznej powodzi. Zawarto też z podopiecznymi 25 kontraktów socjalnych w ramach uczestnictwa w projekcie systemowym „Czas na aktywność w gminie Krościenko Wyżne”.

GOPS w 2010 r. współpracował także z różnymi organizacjami i instytucjami. Jedną z jednostek organizacyjnych współpracujących z OPS z Krościenka Wyżnego jest Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Krośnie. Współpraca z tą jednostką polega na

udzielaniu informacji na temat turnusów rehabilitacyjnych, warunków otrzymania pomocy dla osób niepełnosprawnych ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych (PFRON).

GOPS współpracuje także z Urzędem Gminy Krościenko Wyżne. Działalność OPS w tym zakresie dotyczy dostarczania przez UG zaświadczeń osób ubiegających się o pomoc. Pracownicy OPS wystawiają opinie materialno-bytowe podopiecznych niezbędne do uzyskania np. zwolnień podatkowych. Szczególnie ważna jest współpraca z Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, do której na bieżąco kierowane są osoby zagrożone uzależnieniem. Dzięki współpracy z Powiatowym Urzędem Pracy w Krośnie gmina Krościenko Wyżne posiada lepszy dostęp do informacji dotyczących organizowanych programów aktywizacji osób bezrobotnych oraz oferowanych miejsc pracy. Informacje o środowiskach stanowiących zagrożenie bezpieczeństwa dla mieszkańców gminy Krościenko Wyżne GOPS uzyskuje dzięki współpracy z Komendą Miejską Policji w Krośnie. Pomoc dla dzieci i młodzieży realizowana jest natomiast w ramach współpracy z Poradnią Psychologiczno-Pedagogiczną nr 1 w Krośnie. Poradnia prowadzi „Punkt konsultacyjny” w Samorządowym Przedszkolu w Krościenku Wyżnym. Wzorem lat ubiegłych GOPS zajmował się w 2010 r. dystrybucją żywności otrzymanej z Polskiego Komitetu Pomocy Społecznej Zarząd Okręgowy w Krośnie, w ramach „Europejskiego Programu Pomocy Najbardziej Potrzebującym – PE-AD”. Z tej formy pomocy skorzystało 172 rodziny z terenu gminy Krościenko Wyżne. GOPS przyłączył się także do Wielkiej Ulicznej Zbiórki Darów w ramach ogólnopolskiej akcji charytatywnej „Pomóż dzieciom przetrwać zimą”, w ramach której zebrano wiele darów rzeczowych, m.in.: odzież, obuwie, książki, artykuły szkolne, żywność, środki higieny. Wyżej przedstawiona tabela zawiera dane dotyczące jednostek wsparcia, z oferty których korzystali mieszkańcy gminy.

GOPS świadczył także pomoc w postaci poradnictwa specjalistycznego, usług opiekuńczych zwykłych i specjalistycznych. W roku

2010 usługi opiekuńcze świadczone były przez siostry PCK dla 7 osób. Specjalistyczne usługi opiekuńcze skierowane były w 2010 r. do 4 świadczeniobiorców, w tym do 3 osób z zaburzeniami psychicznymi i 1 dziecka specjalnej troski. Usługi dostosowane były do szczególnych potrzeb wynikających z rodzaju schorzenia lub niepełnosprawności.

GOPS zajmował się także dożywianiem dzieci z terenu gminy. Programem tym objęto 69 dzieci z Publicznej Szkoły Podstawowej i Publicznego Gimnazjum w Krościenku Wyżnym. Dzieci z tych szkół otrzymywały posiłek w postaci jednego gorącego dania.

Pomoc realizowana przez GOPS dotyczyła również skierowania i utrzymania świadczeniobiorcy w Domu Pomocy Społecznej. Za pobyt w DPS mieszkańca gminy Krościenko Wyżne Ośrodek uiszczal odpłatność stanowiącą różnicę pomiędzy opłatą wnoszoną przez mieszkańca domu a kosztem utrzymania tej osoby.

Poza wyżej przedstawionymi formami wsparcia GOPS realizował także inne inicjatywy na rzecz mieszkańców gminy Krościenko Wyżne. Obejmowały one m.in.: działania interwencyjne, które podejmowano w sytuacjach szczególnie trudnych, głównie gdy stwierdzono występowanie przemocy domowej, nieprawidłowości w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych wobec dzieci oraz zaniedbania rodzin wobec starszych i niepełnosprawnych członków.

Ważną rolę w działalności GOPS odgrywała również realizacja od 2008 r. współfinansowanego z Europejskiego Funduszu Społecznego i opracowanego w ramach Priorytetu VII PO KL projektu „Czas na aktywność w gminie Krościenko Wyżne”. Celem głównym tego projektu była aktywizacja społeczna i zawodowa osób zagrożonych wykluczeniem społecznym. W ramach projektu wsparciem objęto w 2008 r. – 20 osób, w 2009 – 22 osoby, natomiast w 2010 roku również 20 osób nieaktywnych zawodowo i bezrobotnych korzystających ze wsparcia OPS. Cel projektu był realizowany poprzez zastosowanie szeregu działań wspierających skierowanych do uczestników tego przedsięwzięcia. Zorganizowano m.in.: trening umiejętności i kompetencji społecznych, kurs

przedstawiciel handlowy z prawem jazdy kat. B, kurs kucharza, trening pracy.

W podsumowaniu rozważań dotyczących prawa do pomocy społecznej należy zauważyć, że sytuacja prawna pomocy społecznej jest złożona. Wynika to zarówno z kwestii prawnych, jak i problemów gospodarczych i sytuacji politycznej.

Najwięcej zadań z zakresu pomocy społecznej realizują samorządy terytorialne. Zgodnie z zasadą subsydiarności na gminie spoczywa najwięcej obowiązków z tego zakresu. Niestety na realizację większości zadań gminy muszą same znaleźć środki finansowe. W praktyce oznacza to, że zadania, które gmina wykonuje dobrowolnie, nie zawsze są realizowane. Brak środków finansowych przyczynia się do tego, że pomoc społeczna ogranicza się do wykonywania zadań własnych obligatoryjnych i zadań zleconych.

Podobna sytuacja występuje w GWK. Działalność OPS spotyka się z licznymi trudnościami, m.in. z brakiem możliwości finansowych, słabą współpracą beneficjentów pomocy z ośrodkiem oraz pogarszającą się sytuacją na rynku pracy. Problemy, które dotyczą mieszkańców gminy mają różne podłoże, jednak dzięki przeszkolonemu personelowi beneficjenci ośrodka otrzymują wsparcie najdogodniejsze dla ich konkretnej sytuacji.